

N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 Jan. 1874, kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksdagen, med förslag till Förordning angående skyldighet för kommunala myndigheter att afgifva statistiska redogörelser; Gifven Stockholms Slott den 16 Januari 1874.

Uti underdånig skrifvelse den 24 Maj 1873 har Riksdagen anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruledes en kommunal finans-statistik för riket må kunna åstadkommas, samt derefter göra framställning till Riksdagen om de för sådant ändamål erforderliga ändringar i Kommunallagarne och om öfriga dermed sammanhängande frågor, hvarom det kunde tillkomma Riksdagen att besluta.

Behovet af en sådan kommunalstatistik, som Riksdagen ifrågasatt, har länge varit insedt. Den öfversigt öfver statens finansiella ställning, hvars åstadkommande utgör ett ibland de viktigaste föremålen för den allmänna statistiken, kan nemligen ej vinnas utan tillförlitlig kännedom om förhållandet inom de särskilda kommunerna och om de bördor, som, i form af kommunalutskylder, hvila på samhällets medlemmar. Landshöfdingarnes femårsberättelser hafva emellertid hittills utgjort nästan den enda källa, hvarur upplysningar i nämnda hänseenden kunnat hemtas; och i det förslag till förändradt formulär för dessa berättelser, som af Statistiska Beredningen år 1861 afgafs och af Kongl. Maj:t godkändes, framhölls också önskvärdheten deraf att desamma måtte allt mer och mer komma att upptaga redogörelser för kommunernas utskylder och finanser i den mån sådana redogörelser kunde finna stöd af uppgjorda räkenskaper.

Då de nitiska bemödanden att efterkomma denna önskan, om hvilka Landshöfdingarnes berättelser för femårsperioden 1866—1870 bära vittne, och vid hvilka en välvillig medverkan från kommunernas sida måste tagas i anspråk, emellertid, med

anledning af mötande svårigheter, visade sig för det åsyftade ändamålet otillräckliga, lät Chefen för Kongl. Civil-departementet, för att, såvidt ske kunde, söka undanröjda dessa svårigheter, genom sakkunnig man uppgöra förslag rörande villkoren och sättet för organisationen af en kommunal finans-statistik. Vid föredragning den 3 Maj 1872 hos statistiska beredningen af detta förslag, enligt hvilket, ibland annat, ifrågasattes att, genom tillägg till nu gällande kommunalförfattningar, ålägga kommunerna att, enligt fastställda formulär, bereda de för statistiken erforderliga primär-uppgifter, ansåg man sig likväl till en början böra försöka att på frivillighetens väg, utan lagstiftningens mellankomst, samla det behöfliga materialet, och för sådant ändamål låta uppgöra och genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sprida formulär till sådana redogörelser, för kommunernas finansiella förvaltning, som sedan kunde läggas till grund för en statistisk bearbetning. Då begagnandet af dessa formulär skulle blifva beroende af kommunernas goda vilja, kunde väl några fullständiga primäruppgifter ej vara att från alla dessa på denna väg förvänta, men genom bearbetning af dem, som erhöles, hoppades man i allt fall att kunna bibringa en allmänare uppfattning af statistikens betydelse och nytta, och sålunda bana väg för de lagstiftningsåtgärder, som, efter vunnit större erfarenhet härom, omsider kunde bereda säkrare utgångspunkter för den statistiska forskningen.

Sedan emellertid, efter hvad sålunda föregått, Riksdagen i ämnet gjort särskild framställning, synas några betänkligheter ej längre böra möta att redan nu taga steget fullt ut och, på sätt Riksdagen i öfverensstämmelse med omförmälda förslag förutsatt, göra de nödiga primäruppgifternas aflemnande till ett obligatoriskt åliggande för samtliga kommuner. I den fria självbestämningsrätt, som blifvit dessa tillförsäkrad, sker genom ett sådant åliggande ingen inskränkning. Snarare synes det just deraf betingas. Den åt kommunen lemnade befogenhet att pålägga samhällets medlemmar skatter och uppoffringar måste nemligen förutsätta en förbindelse å kommunens sida att, när så fordras, redogöra för dessa uppoffringars art och storlek. De särskilda kommunala myndigheterna äro derföre också genom lag förpligtade att afgifva räkenskap för sin förvaltning. Huru denna räkenskap skall vara beskaffad, finnes väl ej närmare föreskrifvet och, enligt hvad Chefen för Statistiska Centralbyrån i sitt i ämnet afgifna utlåtande anført, hafva de på hans begäran från särskilda orter till byrån insända afskrifter af de kommunala räkenskaperna företett sådan olikformighet i afseende så väl å innehåll, som omfång och uppställning, att de i sitt nuvarande skick ansetts oanvändbara till omedelbart underlag för en statistisk öfversigt. Utan att lägga något otillbörligt band på kommunernas rätt att sjelfva bestämman formen för deras räkenskapers uppställning, torde man dock alltid kunna fordra den reda och ordning uti desamma, att ej blott revisorer utan hvarje kommunens medlem må utan svårighet ur dem kunna inhemta upplysning om inkomsters och utgifters belopp, föremålen för de senare och den finansiella ställningen i allmänhet; och såvida detta, af sjelfva räkenskapers ändamål betingade vilkor uppfylles, torde besvarandet af de för statisti-

ken nödiga frågor i nämnda afseenden ej heller kunna föranleda till någon synnerligt ökad tunga. Enligt § 13 i fattigvårdsförordningen den 9 Juni 1871 är det redan vederbörande fattigvårdsstyrelser ålagdt att angående fattigvården afgifva statistisk redogörelse jemlikt de föreskrifter, Kongl. Maj:t låter utfärda, och en likartad bestämmelse jemväl för öfriga kommunala myndigheter är således det enda, som för nu ifrågavarande ändamål behöfves. Vål är föreskriften om fattigvårdsstyrelsernas redogörelseskyldighet till sin lydelse af något vidsträcktare omfattning, än som för nyssnämnda ändamål eller den finansiella statistiken oundgängligen påkallas, men då för den händelse framdeles äfven någon annan sida af den kommunala statistiken skulle komma att bearbetas, hvilket naturligen ej kan blifva fallet med mindre Riksdagen dertill anvisar nödiga medel. den ena kommunala nämnden ej mindre än den andra bör vara pliktig att, hvar i fråga om sin förvaltningsgren, dertill lemna bidrag, synes den förbindelse i nämnda afseende som nu är för fattigvårdsstyrelserna stadgad så mycket heldre kunna och böra äfven för öfriga kommunala myndigheter utan inskränkning göras gällande som derigenom tillika enhet och likformighet i lagstiftningen vinnes.

På grund häraf vill Kongl. Maj:t, som i propositionen om statsverkets tillstånd och behof gjort framställning om nödiga medel för den kommunala finansstatistikens bearbetande, härigenom till Riksdagens antagande öfverlemna ett i ofvan antydda syftning uppgjort och af Kongl. Maj:t för Dess del godkändt förslag till förordning angående skyldighet för kommunala myndigheter att afgifva statistiska redogörelser, hvilket förslag är så lydande:

»Såsom tillägg till gällande kommunalförfattningar förordnas att, på sätt för vederbörande fattigvårdsstyrelser redan finnes stadgadt, äfven hvarje annan styrelse eller nämnd, som har förvaltningen af någon borgerlig eller kyrklig kommuns medel eller angelägenheter sig anförtrodd, skall vara pliktig att i afseende derå afgifva statistisk redogörelse, jemlikt de föreskrifter Kongl. Maj:t låter utfärda.»

De till ärendet hörande handlingar komma att till vederbörande Utskott öfverlemnas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Axel Bergström.

*Utdrag af Protokollet öfver Civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Stats-Rådet å Stockholms slott den 16 Januari
1874.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Adlercreutz*,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: *Bredberg*,
Berg,
Friherre *Leijonhufvud*,
Wærn,
Wennerberg,
Bergström,
Friherre *Alströmer* och
Weidenhielm.

Vidare föredrog Departementschefen, Statsrådet *Bergström*, Riksdagens underdåniga skrifvelse den 24 Maj 1873 i fråga om åstadkommande af en kommunal finansstatistik; i sammanhang hvarmed Departementschefen redogjorde för hvad i öfrigt rörande detta ämne förekommit.

Stats-Rådet hemställde, att Kongl. Maj:t måtte, i öfverensstämmelse med ett af Departementschefen nu uppläst utkast, aflåta nådig proposition till Riksdagen om antagande af förslag till Förordning angående skyldighet för kommunala myndigheter att afgifva statistiska redogörelser, hvilket förslag var så lydande:

»Såsom tillägg till gällande kommunalförfattningar förordnas, att, på sätt för vederbörande fattigvårdsstyrelse redan finnes stadgadt, äfven hvarje annan styrelse eller nämnd, som har förvaltningen af någon borgerlig eller kyrklig kommuns medel eller angelägenheter sig anförtrodd, skall vara pliktig att i afseende derå afgifva statistisk redogörelse, jemlikt de föreskrifter Kongl. Maj:t låter utfärda.»

Hans Maj:t Konungen behagade i nåder bifalla denna hemställen samt befallde, att nådig proposition till Riksdagen, så lydande som bilagan Litt. B till detta protokoll utvisar, skulle i vanlig ordning aflåtas.

Ex protocollo

W. J. Modigh.
